

**היערכות ישראל להסתגלות לשינויי אקלים: יישום ההמלצות לממשלה לאסטרטגיה
ותכנית פעולה לאומית – תיקון החלטת ממשלה**

הצעה להחלטה

מ ח ל י ט י ם , לתקן את סעיף 11 בהחלטת הממשלה מס' 4079 מיום 29.07.2018, כך שיקבע מועד סופי להשלמת כתיבת תוכניות ההיערכות על-ידי משרדי הממשלה ותדרש התייחסות לתרחישי הייחוס של הרשות לחירום לאומית במסגרתן.
בהתאם לכך, בסעיף האמור:

- א. אחרי "כל משרד ממשרדי הממשלה יבחן את אופן היישום של תכנית ההיערכות שיציב לעצמו" יבוא "ואשר את הכנתה ישלים עד לסוף שנת 2023".
- ב. אחרי "וישקול את הכתוב בתכנית להסתגלות, אשר תעודכן מעת לעת" יבוא "ואת תרחישי הייחוס האקלימיים המוגדרים על ידי רשות החירום הלאומית".

דברי הסבר

סעיף 11 להחלטת ממשלה מס' 4079 - "היערכות ישראל להסתגלות לשינויי אקלים: יישום ההמלצות לממשלה לאסטרטגיה ותכלית פעולה לאומית" מיום 29.7.2018 (להלן: "החלטת ממשלה 4079") מטיל על כל משרד ממשלתי לבחון את אופן היישום של תכנית ההיערכות לשינויי האקלים שיציב לעצמו. בחינה כאמור של תוכניות פעולה שיכינו משרדי הממשלה, קרי תוכניות ההיערכות לשינויי אקלים, תעשה בהתחשב בתכנית ההסתגלות המפורטת במסמך המדיניות בעניין "היערכות ישראל להסתגלות לשינויי אקלים: המלצות לממשלה לאסטרטגיה ותכנית פעולה לאומית". כן קובע הסעיף, כי על ההתקדמות ביישום תוכניות הפעולה ידווחו משרדי הממשלה אחת לשנה לממשלה.

חרף האמור, נכון למועד זה, לא השלים אף משרד ממשלתי הממשלה את כתיבת תוכנית ההיערכות שלו לשינויי אקלים.

לפי דוח מבקר המדינה בנושא "פעולות ממשלת ישראל והיערכותה למשבר האקלים", שפורסם בתאריך 26.10.2021, 84% מהגופים הציבוריים שנסקרו טרם הכינו תכנית היערכות לשינויי אקלים. כמו כן, 92% מגופים אלה לא נוקטים פעולה בהתאם לתיעוד וניתוח מגמות האקלים שעורכת מינהלת היערכות לשינויי האקלים.

ההיערכות להשפעות הנובעות משינויי אקלים ולנזקי משבר האקלים, נועדה להגן על הציבור, בריאותו ורווחתו מפני השלכות משבר האקלים, אשר מתגלות כבר כעת בכל רחבי העולם בדרך של אירועי חירום קיצוניים, כמו עלייה בתדירות שריפות היער, שיטפונות והצפות, ועתידות להחרף ככל שכדור הארץ מתחמם.

על רקע האמור, החלה רשות החירום הלאומית בהכנת תרחישי ייחוס לשינויי אקלים ופרסמה בשנת 2022 את תרחיש הייחוס הראשון בנושא שיטפונות. בשנים הקרובות צפויים להתפרסם תרחישי ייחוס נוספים שיסיעו בידי הממשלה והציבור להיערך לנזקי משבר האקלים.

הצעת ההחלטה

על-מנת להוציא את כתיבת תוכניות ההיערכות של משרדי הממשלה אל הפועל, מוצע להוסיף לסעיף 11 בהחלטת ממשלה 4079 מועד סופי להשלמת הכנתן של תוכניות ההיערכות לשינויי אקלים על-ידי משרדי הממשלה, והוא – עד תום שנת 2023. כן מוצע לקבוע כי בכתיבת תוכניות ההיערכות ידרשו משרדי הממשלה להתייחס לתרחישי הייחוס האקלימיים המפורסמים על ידי רשות החירום הלאומית.

במידת הצורך וככל הניתן, ילווה המשרד להגנת הסביבה את משרדי הממשלה בהכנת תוכניות ההיערכות.

נתונים כלכליים וההשפעה על משק המדינה

ההכרה בצורך להכין תוכניות היערכות לשינויי אקלים נקבעה כבר בשנת 2018 במסגרת החלטת ממשלה 4079 כאמור, ועל כן אין בהחלטה המוצעת משום שינוי בהיקף הפעילות הנדרש ממשרדי הממשלה.

תקציב

להחלטה זו אין משמעות תקציבית.

השפעת ההצעה על מצבת כח אדם

להחלטה לא צפויות השפעות על מצבת כח האדם.

עמדת שרים אחרים שההצעה נוגעת לתחום סמכותם

ראש הממשלה – תומך

השר לביטחון הפנים – תומך בהחלטה

השר לפיתוח הפריפריה, הנגב והגליל ושר החקלאות ופיתוח הכפר – מתנגד להחלטה

השרה לשיוויון חברתי – תומכת בהחלטה

השר לשיתוף פעולה אזורי – תומך בהחלטה

שר הביטחון – תומך בהחלטה

שר הבינוי והשיכון – תומך בהחלטה

שר הבריאות – תומך בהחלטה

שר החוץ – תומך בהחלטה

שר החדשנות, המדע והטכנולוגיה – תומך בהחלטה

שר המודיעין – תומך בהחלטה

שר הרווחה והביטחון החברתי – תומך בהחלטה

שרת העלייה והקליטה – תומכת בהחלטה

שרת הפנים – תומכת בהחלטה

שר התיירות – תומך בהחלטה

שר התקשורת – תומך בהחלטה

שר התרבות והספורט – תומך בהחלטה

שר ירושלים ומורשת – תומך בהחלטה

משרד ההתיישבות – תומך בהחלטה

שר האוצר – תומך בהחלטה

שרת התחבורה והבטיחות בדרכים – תומכת בהחלטה

שרת האנרגיה – תומכת בהחלטה

שרת הכלכלה והתעשייה – תומכת בהחלטה

שרת החינוך – תומכת בהחלטה

שר התפוצות – תומך בהחלטה

משרד לשירותי דת – תומך בהחלטה

החלטות קודמות של הממשלה בנושא

1. החלטת ממשלה מס. 3261 מיום 13.3.2008 - גיבוש צעדים להתייעלות אנרגטית - צמצום צריכת החשמל.

2. החלטת ממשלה מס. 4095 מיום 18.9.2008 - צעדים להתייעלות אנרגטית - צמצום בצריכת החשמל.

3. החלטת ממשלה מס. 4450 מיום 29.1.2009 - קביעת יעד מנחה וגיבוש כלים לקידום אנרגיות מתחדשות בפרט באזור הנגב והערבה.
4. החלטת ממשלה מס. 474 מיום 25.6.2009 - היערכות ישראל לשינוי אקלים - היערכות ומוכנות לשינוי אקלים והפחתת פליטות גזי חממה.
5. החלטת ממשלה מס. 1504 מיום 14.03.2010 - גיבוש תכנית לאומית להפחתת פליטות גזי חממה.
6. החלטת ממשלה מס. 2508 מיום 28.11.2010 - גיבוש תכנית לאומית להפחתת פליטות גזי חממה בישראל.
7. החלטת ממשלה מס. 3484 מיום 17.7.2011 - בדבר הפקת אנרגיה ממקורות מתחדשים.
8. החלטת ממשלה מס. 378 מיום 05.08.2015 - ביטול התוכנית הלאומית להפחתת גזי חממה משנת 2010.
9. החלטת ממשלה מס. 542 מיום 20.09.2015 - הפחתת פליטות גזי חממה וייעול צריכת האנרגיה במשק.
10. החלטת ממשלה מס. 1403 מיום 14.4.2016, תכנית לאומית ליישום היעדים להפחתת פליטות גזי חממה ולהתייעלות אנרגטית.
11. החלטת ממשלה מס. 465 מיום 25.10.2020, קידום אנרגיה מתחדשת במשק החשמל ותיקון החלטות ממשלה.
12. החלטת ממשלה מס. 171 מיום 25.7.2021, כלכלה דלת פחמן.
13. החלטת ממשלה מס. 541 מיום 24.10.2021, אישור עדכון לתכנית הלאומית להתייעלות באנרגיה והפחתת פליטות גזי חממה.

עמדת היועץ המשפטי של המשרד יוזם ההצעה

אין מניעה משפטית לקבל את ההחלטה המוצעת.

סיווגים*

סיווג ראשי: 01ביצועי

תחום פעולה עיקרי: 05תשתיות וסביבה

מגישים:

ראש הממשלה

השרה להגנת הסביבה

כ"ה בתשרי התשפ"ג

20 באוקטובר 2022

חוות דעת משפטית הנלווית להצעת החלטה לממשלה ולוועדות השרים

נושא הצעת ההחלטה: היערכות ישראל להסתגלות לשינויי אקלים: יישום ההמלצות לממשלה לאסטרטגיה ותכנית פעולה לאומית – תיקון החלטת ממשלה

תמצית ההצעה בהתייחס להיבטיה המשפטיים:

סעיף 11 להחלטת ממשלה מס' 4079 - "היערכות ישראל להסתגלות לשינויי אקלים: יישום ההמלצות לממשלה לאסטרטגיה ותכנית פעולה לאומית" מיום 29.7.2018 (להלן: "החלטת ממשלה 4079") מטיל על כל משרד ממשלתי להציב לעצמו תכנית היערכות לשינויי האקלים, לבחון את יישומן ולעדכן מעת לעת, וזאת בהתחשב בעקרונות המפורטים בהחלטה. כן קובע הסעיף, כי על ההתקדמות ביישום תוכניות הפעולה ידווחו משרדי הממשלה אחת לשנה לממשלה.

בהצעת ההחלטה שבנדון מוצע לתקן את סעיף 11 להחלטת ממשלה 4079, כך שיתווסף מועד סופי להשלמת כתיבת תוכניות ההיערכות על-ידי משרדי הממשלה, והוא – עד לתום שנת 2023. כן מוצע לקבוע כי בכתיבת תוכניות ההיערכות ידרשו משרדי הממשלה להתייחס לתרחישי הייחוס האקלימיים המפורסמים על-ידי רשות החירום הלאומית.

קשיים משפטיים, ככל שישנם, ודרכי פתרונם:

עם ההחלטה על התפזרות הכנסת, הפכה הממשלה המכהנת לממשלה יוצאת בתקופת בחירות, וככזו היא נדרשת לאיפוק וריסון ביחס להפעלת סמכויותיה. ואולם גם בתקופת בחירות אין מניעה מטיפול בעניינים שקיימים לגביהם **כורח ודחיפות מיוחדת** לבצעם, ואלה נובעים מהצורך החיוני בתוכניות ההיערכות לנזקי שינוי האקלים במדינת ישראל ובהשלמתן עד לתום שנת 2023, כך שיוכלו להיכנס בהקדם לתוכניות העבודה השנתיות של משרדי הממשלה לשנת 2023.

משבר האקלים ועליית הטמפרטורה הממוצעת העולמית במחצית המאה האחרונה גורמים לאירועי מזג אוויר קיצוני תכופים יותר וחמורים יותר כמעט בכל מקום בעולם, והם צפויים להתגבר ככל שהטמפרטורה בכדור הארץ תעלה. בצורות, שריפות ענק, המסת קרחונים, סופות והצפות, מסכנות את חייהם של מאות מיליוני בני אדם ופוגעות באיכות החיים שלהם. אזור אגן הים התיכון, ובכלל זה מדינת ישראל, נחשב לפגיע במיוחד להשפעות שינוי האקלים, והטמפרטורה הממוצעת בישראל עולה בקצב גבוה משמעותית יותר מהממוצע בעולם. רק לאחרונה פרסם המשרד להגנת הסביבה מחקר לפיו כל גל חום בישראל מביא בממוצע לתמותה עודפת של כ-45 בני אדם, ואף קבע כי רוב ההשלכות הרפואיות של גלי החום ניתנות למניעה בעזרת הערכות מוקדמות ומערכות התראה. לא בכדי בהערכת המצב של המטה לביטחון לאומי הוגדר השנה משבר האקלים כאיום על הביטחון הלאומי של ישראל.

הכנת תוכנית היערכות לנזקי שינוי האקלים היא משימה מורכבת שדורשת מחקר ותכנון ארוך טווח ואינטגרטיבי של תחומים שונים באחריות המשרד הממשלתי, ועל כן חשוב שיוקצו לה התשומות המתאימות בתוכניות העבודה של המשרדים לשנת 2023. לעמדת גורמי המקצוע במשרד מדובר בפרק זמן ישים לביצוע המשימה.

אין בהחלטת הממשלה משום יצירת עובדות מוגמרות, אשר עלולות להעמיד את הממשלה הנבחרת בפני מצב בלתי הפיך, שהרי כבר בשנת 2018 הוכר הצורך בהכנת תכניות היערכות, במסגרת החלטת ממשלה 4079, ובהחלטה זו מוצע לקבוע את מועד השלמתן. מכאן גם שאין בהחלטה משום שינוי בסדר העדיפות של הממשלה הנכנסת, שכן מקץ 4 שנים מיום שהוטלה על משרדי הממשלה החובה לבחון את אופן יישום התוכניות, היו אלה צריכות להיות מוכנות כבר, ומשטרם הושלמה הכנתם, על הדבר להיעשות בהקדם האפשרי. כן יצוין לעניין זה, ההחלטה המוצעת אינה מכתובה לשרי הממשלה הבאה מה יהא תוכנה של תכנית ההיערכות של משרד ואינה קובעת בשלב זה צעדי יישום של תכניות ההיערכות.

אין להחלטה היבטים תקציביים, ואין היא מכתובה אילוץ לממשלה הבאה גם בהיבט זה. עוד יצוין כי הצורך בהיערכות לשינוי האקלים נמצא בקונצנזוס ציבורי, כי אין בה תועלת לציבור בוחרים מסויים, וכי לא עולה מההחלטה חשש להעדפת האינטרס המפלגתי של השרה על פני האינטרס הציבורי, שכן תכלית ההצעה היא קידום האינטרס של כל הציבור בישראל בהיערכות מתאימה מפני נזקי שינוי האקלים.

עמדת היועצים המשפטיים של משרדים אחרים שהצעת ההחלטה נוגעת להם:

- משרד המשפטים – אין מניעה בהיבטי תקופת בחירות
- היועץ המשפטי למשרד ראש הממשלה – אין מניעה משפטית
- היועץ המשפטי למשרד האוצר – אין מניעה משפטית
- היועצת המשפטית למשרד האנרגיה – אין מניעה משפטית
- היועצת המשפטית למשרד התחבורה והבטיחות בדרכים – לא התקבלה התייחסות, אך התקבלו הערות מקצועיות.
- היועצת המשפטית למשרד הכלכלה והתעשייה – אין מניעה משפטית
- היועץ המשפטי למשרד הפנים – אין מניעה משפטית
- היועץ המשפטי למשרד החוץ – אין מניעה משפטית
- היועצת המשפטית למשרד החקלאות ופיתוח הכפר – אין מניעה משפטית
- היועץ המשפטי למשרד לביטחון הפנים – לא התקבלה התייחסות.
- היועץ המשפטי למשרד לפיתוח הפריפריה, הנגב והגליל – אין מניעה משפטית
- היועץ המשפטי למשרד לשוויון חברתי – אין מניעה משפטית
- היועץ המשפטי למשרד לשיתוף פעולה אזורי – אין מניעה משפטית
- היועץ המשפטי למשרד הביטחון – אין מניעה משפטית
- היועץ המשפטי למשרד הבינוי והשיכון – אין מניעה משפטית
- היועץ המשפטי למשרד הבריאות – אין מניעה משפטית
- היועץ המשפטי למשרד החדשנות, המדע והטכנולוגיה – לא התקבלה התייחסות.
- היועץ המשפטי למשרד המודיעין – אין מניעה משפטית
- היועץ המשפטי למשרד הרווחה והביטחון החברתי – אין מניעה משפטית
- היועץ המשפטי למשרד העלייה והקליטה – התקבלה התייחסות ונענתה.
- היועץ המשפטי למשרד התיירות – אין מניעה משפטית

היועץ המשפטי למשרד התקשורת – לא התקבלה התייחסות.
היועץ המשפטי למשרד התרבות והספורט – אין מניעה משפטית
היועץ המשפטי למשרד ירושלים ומורשת – אין מניעה משפטית
היועץ המשפטי למשרד ההתיישבות – אין מניעה משפטית
היועצת המשפטית למשרד החינוך – לא התקבלה התייחסות
היועץ המשפטי למשרד הדתות – לא התקבלה התייחסות.

עמדת היועץ המשפטי של המשרד שהשר העומד בראשו מגיש את ההצעה:
אין מניעה משפטית לקבל את ההחלטה.

חתימה

19.10.2022
תאריך

היועצת המשפטית למשרד להגנת הסביבה
דלית דרור
שם
תפקיד

מזכירות הממשלה

החלטה מספר 4079 של הממשלה מיום 29.07.2018.

4079.

היערכות ישראל להסתגלות לשינויי אקלים:

יישום ההמלצות לממשלה לאסטרטגיה ותכנית פעולה לאומית

מ ח ל י ט י ס, בהמשך להחלטות הממשלה מספר 474(חמ/1) מיום 25.6.2009 ומס' 1504 מיום 14.3.2010, המורות לוועדת מנכ"לים בראשות המשד להגנת הסביבה להכין תכנית לאומית להיערכות והסתגלות לשינויי אקלים:

א. רקע ומטרות על

1. לקבוע כי מדינת ישראל מכירה בהתרחשות שינויי אקלים עולמיים ובצורך בהיערכות לקראתם. בישראל תהיה מוכנות גבוהה להשפעות של אקלים משתנה באמצעות יישום תכניות פעולה וצעדי מדיניות שיקטינו את הסיכון הבריאותי, הסביבתי והכלכלי, ושתבאנה לניצול הזדמנויות ותועלות אפשריות הקשורות לשינויי אקלים.
2. לאמץ את עקרונות המסגרת במסמך המדיניות בעניין "היערכות ישראל להסתגלות לשינויי אקלים: המלצות לממשלה לאסטרטגיה ותכנית פעולה לאומית" (להלן "התכנית להסתגלות" הנמצאת באתר המעטפה ובתיקי מזכירות הממשלה). ההסתגלות לשינויי אקלים הינה תהליך ארוך טווח, הדורש מחויבות, תיאום וגמישות על מנת להגיב למציאות המתהווה ולמידע חדש המתקבל ממחקר מתמשך. המטרה היא כי על-ידי יישום צעדי מדיניות, תוך הסתייעות בעקרונות תכנית ההסתגלות, מדינת ישראל תגיע למוכנות גבוהה להשפעות של אקלים משתנה, תקטין את הסיכון הבריאותי, הסביבתי והכלכלי, ותמקסם את התועלות מתוך ההזדמנויות שיעלו.
3. לפיכך, לפעול להשגת חמש מטרות העל הבאות:
 1. צמצום הפגיעות בנפש וברכוש ובניית חוסן כלכלי.
 2. נקיטת אמצעים להגדלת העמידות של המערכות הטבעיות.
 3. בנייה ועדכון בסיס הידע המדעי לצורך קבלת החלטות.
 4. חינוך, העלאת מודעות והנגשת ידע למקבלי החלטות ולציבור.

5. השתלבות ישראל במאמץ הגלובאלי בהתאם למחויבויותיה, וקידום שיתופי פעולה אזוריים ובין-לאומיים.

ב. יישום ההמלצות והקמת מינהלה להיערכות מדינת ישראל להסתגלות

לשינויי אקלים

1. כל משרד ממשרדי הממשלה יבחן את אופן היישום של תכנית ההיערכות שיציב לעצמו, ובכלל זה ישקול את הכתוב בתכנית להסתגלות, אשר תעודכן מעת לעת. כל משרד רלוונטי יגיש, באמצעות מינהלה שתוקם בסעיף ב(2) שלהלן, דיווח שנתי לממשלה על התקדמות בביצוע תכנית הפעולה. עיקרי תכניות הפעולה מוצגות בסעיף ב(6).

2. להקים גוף מנהל, שייקרא מינהלת היערכות לשינויי אקלים (להלן – המינהלה), אשר תהיה מופקדת על תיאום בין-משרדי ומעקב אחר ביצוע האסטרטגיה הלאומית להסתגלות ואחר יישום תכניות ההיערכות במתווה הקבוע בתכנית להסתגלות ועדכונה מעת לעת. המינהלה תובל בראשות המשרד להגנת הסביבה ותבטיח מאמץ מתואם בין משרדי ממשלה ורשויות ציבוריות אחרות. המינהלה תכלול ועדות משנה שיהיו אמונות על הנושאים הבאים כמפורט במסמך ההמלצות: ועדה מדעית עליונה מייעצת; קידום מחקר; הערכת סיכונים; הנגשת מידע; קידום מדיניות הסתגלות; פיתוח קשרי ממשל וקשרים בין-לאומיים; קידום שיווק ידע וטכנולוגיות ישראליות.

פירוט מבנה ותפקידי המינהלה:

א. תוביל ותהווה זרז ליוזמות מדיניות חדשות בנושא ההסתגלות, ותעזור בסקירת מדיניות קיימת ובהכנת תוכניות חדשות כנדרש.

ב. תתאם את פעולות ההתאמה הלאומיות ותדווח עליהן לממשלה ולציבור באמצעות דוח שנתי.

ג. תמנה תתי ועדות אד-הוק, שיתאמו פעולות בתחומים המשיקים למספר משרדים, ויסייעו בפתרון בעיות העולות ממחלוקות בין-משרדיות בצורה מיטבית למען הציבור והדורות הבאים. תת הוועדות יכללו נציגים מן המשרדים והגופים הרלוונטיים לנושא הוועדה.

ד. תפתח מתודולוגיה לקבלת החלטות המבוססת על ניהול סיכונים.

ה. תקדם את האסטרטגיה הלאומית ואת תכנית הפעולה, וכן תתכן פעולות נוספות דרושות יחד עם משרדי הממשלה השונים.

ו. תערוך ותתאם מחקרים על השפעות של שינויי אקלים על סקטורים שונים ואוכלוסיות שונות. תוודא שהמחקר האקלימי בישראל יבחן את ההסתגלות בצורה מורחבת וכוללת, ויישומית-כלכלית (כולל תיאום תקצוב והזרמת תקציבי מחקר בנושא שינויי אקלים). קידום מחקרים אקדמיים על ידי המינהלה ייעשה בתיאום עם מל"ג/ות"ת לבחינת הצורך, אופן הביצוע והתאמה לתכנית הרב השנתית של מערכת ההשכלה הגבוהה.

ז. תוביל את השילוב של מדע ומדיניות כדי ליצור אסטרטגיות שימושיות למקבלי ההחלטות.

ח. תשמש מקור לחיבור בין הציבור והממשלה למומחים וכמקור עצמאי לאספקה והנגשת מידע.

ט. תשמש גוף בין-משרדי מתאם ומייעץ, המרכז הטמעה רוחבית בתוכניות ממשלתיות ובמדיניות הציבורית.

3. במינהלה יהיו חברים נציגי המשרדים והגופים הבאים :

- המשרד להגנת הסביבה, יו"ר
- משרד ראש הממשלה
- משרד הבריאות
- המשרד לביטחון הפנים
- משרד החקלאות ופיתוח הכפר
- משרד האנרגיה
- משרד התחבורה והבטיחות בדרכים
- משרד הבינוי והשיכון
- משרד הפנים
- משרד המדע והטכנולוגיה
- משרד החוץ
- משרד התיירות
- משרד האוצר
- משרד הביטחון
- המשרד לשוויון חברתי
- רשות החירום הלאומית, רח"ל
- משרד הכלכלה והתעשייה

מזכירות הממשלה

- משרד החינוך (בכל נושא הקשור להשכלה גבוהה, יצורף למינהלה משקיף מטעם מל"ג/ות"ת)
- המשרד לפיתוח הפריפריה, הנגב והגליל
- הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה
- התאחדות התעשיינים
- מרכז השלטון המקומי
- פורום ה-15
- הרשות הממשלתית למים וביו
- רשות החשמל
- רשות הטבע והגנים הלאומיים
- ארגון חיים וסביבה
- משטרת ישראל
- רשות הכבאות
- השירות המטאורולוגי
- מנהל התכנון
- רשות מקרקעי ישראל

4. הדוח השנתי שתכין המינהלה יוגש לממשלה, ולאחר מכן יפורסם לציבור. הדוח יתייחס לפעולות הנכללות באסטרטגיה הלאומית ובתכנית הפעולה, שעיקריה מסוכמים בטבלה בסעיף 6 שלהלן. הדוח ישקף את כלל פעילותה של המינהלה, לרבות פעולות חדשות שיועלו על-ידי המינהלה.

5. להטיל על משרדי הממשלה המפורטים להלן לבחון את קידום תכניות ההסתגלות של משרדם במסגרת הסמכויות המסורות להם על פי דין. המלצות המינהלה, על כל ועדותיה, תתואמנה עם נציגי המשרדים הרלוונטיים ותועברנה אליהם.

6. להלן עיקרי תכניות הפעולה הלאומיות להיערכות להסתגלות לשינויי אקלים שיש לבחון:

תחום	נושא התכנית	המלצות עיקריות	צוותי העבודה מתוך משרדי הממשלה והגופים הרלוונטיים במינהלה
אמצעים להטמעת התכנית			

מזכירות הממשלה

כללי	1. דרישה מממשלתית להטמעת ההיערכות להסתגלות לשינויי האקלים	בכדי להיערך להשפעות שינויי האקלים להשלכותיו תישקלנה בזרם המרכזי (mainstreaming) של מדיניות קיימת וחדשה והתייחסות אליהם בקבלת החלטות, תכניות ממשלתיות, תזכירי חוק וכדומה כל זאת בהתבסס על המידע האקלימי הקיים ותרחישי שינוי האקלים על עדכונם מעת לעת.	כל משרדי הממשלה והמגזר הציבורי
כללי	2. הקמת מינהלה	הקמת מינהלה; דיווח התקדמות ומדדי ביצוע; קשר מתמשך עם מומחים; מחקר, הערכת סיכונים, השקעה בעתיד.	כלל משרדי הממשלה והגופים החברים במינהלה, בחובלת הגני"ס
מטרה 1. צמצום הפגיעות בנפש וברכוש ובניית חוסן כלכלי			
בריאות הציבור	3. ניטור מקרי תמותה, תחלואה וטיפול בקבוצות בסיכון	אפיון ובחינת הקמת מערכת ממוחשבת לניטור בזמן אמת; הוספת רישום כל החולים הכרוניים על ידי משרד הבריאות; פיתוח תכנית פעולה למוכנות לגלי חום וקור ושיטפונות; ניטור מזיקים ונגיפים על ידי הגני"ס.	משרדי הבריאות, הרווחה, הפנים, הגני"ס, שוויון חברתי ורשויות מקומיות
מים	4. יישום תכנית האב למשק המים	יש לנקוט במדיניות המומלצת בתכנית האב למשק המים (2012) ולעדכנה על בסיס הצרכים והנתונים המשתנים ביחס לשינויי אקלים ויתר צרכי המשק. ניהול נגר - הגדרת מדיניות ותכנית פעולה בנושא ניהול נגר והגנה מפני שיטפונות וחילוים.	רשות המים, משרדי החקלאות, האנרגיה, הגני"ס, רטי"ג
בנייה ותכנון עירוני	5. תחיקה ותכנון	מעקב אחר החלטות שהתקבלו במסגרת החלטת הממשלה מס' 1403 מיום 10.4.2016 (להלן – החלטה 1403) בדבר יעדים ארוכי טווח להפחתה של צריכת אנרגיה במבנים ופליטות גזי חממה; דירוג אנרגטי ותיוג של מבנים חדשים ושל תחזוקה וחדוש מבנים קיימים; יעילות אנרגטית של מערכות שונות במבנה. קידום מנגנונים ובחינת פעולות לעידוד ומימוש הבנייה העומדת בתו תקן בנייה ירוקה, אשר מיושמים מתוקף החלטה 1403. בחינת האפשרות כי מוסדות חינוך ומבני ציבור יוקמו כמבנים ירוקים על מנת להוות דוגמה לכלל המגזרים. בחינת השימוש בתת הקרקע בשים לב לתוספת האנרגיה שתידרש לאורור החללים התת קרקעיים שדרוג תשתיות עירוניות; ניקוז והחדרת מים;	משרדי האוצר, הגני"ס, בינוי, אנרגיה, חקלאות, חינוך, רשויות מקומיות, רשות הכבאות, מנהל התכנון

מזכירות הממשלה

	היערכות למצבי חירום; הגנה על קו החוף. עידוד אימוץ תהליך תכנון משולב IDP (Integrated Development Planning) כשיטת תכנון מקובלת.		
משרדי הבינוי, אנרגיה, פנים, מדע וטכנולוגיה, ביטחון פנים, בריאות, הגני"ס, רשות הכבאות	לפנות למל"ג/ות"ת בבקשה לבחינת הצורך ואופן היישום, לשילוב קורסים בתכניות הלימודים הקיימות לתואר ראשון ולתארים גבוהים ולאנשי מקצוע העוסקים בתחום בנושא התמודדות עם שינויי אקלים. קידום יוזמות, פורומים ומחקרים משותפים לטובת החלפת מידע והצבת סטנדרטים אחידים ומבוססים בין משרדיים ועם גורמים לא ממשלתיים, עיריות וגופים בין-לאומיים: קידום בניית ערים, מרחבים, יישובים ומבנים חכמים לקיימות.	6. הכשרה, מחקר ופיתוח (כולל שיתוף פעולה בין-משרדי, בין-ארגוני ובין-לאומי	
משרדי הבינוי, אנרגיה, הגני"ס, פנים, חינוך, בריאות, רשות המים, רשות החשמל	העלאת המודעות הציבורית בנושא קיימות ושינויי אקלים בכלל, חיסכון במים ושימור אנרגיה במבנים בפרט.	7. הסברה	
משרדי האנרגיה, רשות המים, מינהל התכנון, הגני"ס, בינוי, ביטחון, בריאות, ביטחון הפנים ורשות הכבאות	יש לבחון את היתכנות השימוש בתת הקרקע במספר תחומים: גיאולוגית, אדריכלית-הנדסית, כלכלית ורפואית בשם לב לתוספת האנרגיה שתידרש לאורור החללים התת קרקעיים וזאת בהלימה עם תמ"א/40.	8. בחינת מינהור ובנייה בתת הקרקע כפתרון ריאלי וישים לישראל	
משרדי החקלאות, הגני"ס, רט"ג	בנק גנים לצמחי ארץ ישראל.	9. שמירה על המגוון של צמחי חקלאות בדגש זנים מותאמים ללחצים אקלימיים	חקלאות
משרד החקלאות, האוצר, הגני"ס, רשות המים, רט"ג	התאמת הפעילות החקלאית לצורך התמודדות עם שינויי אקלים, ניהול הנגר העילי בראיה אגנית ובגישה אינטגרטיבית, שימוש בלוויינים.	10. שימור משאבי המים, הקרקע והסביבה	
משרדי החקלאות, שמ"ט, רשות המים, למ"ס, הגני"ס ומשרדי	מיפוי והכנת תכנית להיערכות לשינויי אקלים וביצוע הערכת סיכונים בחקלאות. תכנית זו תשמש בסיס להיערכות החקלאות לשינויי אקלים	11. הכנת תכנית להיערכות לשינויי אקלים והערכת	

מזכירות הממשלה

ממשלה נוספים	סיכונים בחקלאות	
משרדי החקלאות הגנ"ס, רט"ג, מכס	12. מינים פולשים ומזיקים לחקלאות	רשימות ומנגנון הערכת סיכון למינים האסורים, בדיקות נקודות כניסת נגעים, איתור מקורות האינטרודוקציה, ניטור.
משרד החקלאות, משרד המדע והטכנולוגיה	13. השקעה במו"פ ומיפוי פערי ידע	מחקר ומיפוי פערי ידע.
משרד החקלאות הגנ"ס, כב"ה, רט"ג, קק"ל	14. ייעור עירוני כאמצעי להפחתת נזקים	בחינת קידום תכנית היער העירוני, גיבוש מסמכי מדיניות מחוזיים, הסדרת מוכנות חח"י לחורף ולאירועי קיצון בנושא ממשק העצים.
משרדי האוצר, הפנים, רשות הכבאות, הגנ"ס, רט"ג, קק"ל	15. יערות וממשק שריפות	לפעול לקידום תקנות קווי חץ
משרדי החקלאות, הגנ"ס, קק"ל, רט"ג	16. ממשק רעייה אקולוגי	הגדרת צרכי רעייה ארציים שתתבסס על עקרונות המלצות ועדת ממשק היער ושיקום אקולוגי בכרמל (2011) תוך התאמה לאזורי הארץ השונים (בכרמל, גליל ושדרת ההר המרכזי)
משרד האנרגיה	17. היערכות סקטור האנרגיה לשינויי אקלים	פעילויות נרחבות בתחומי קידום ידע, מו"פ, חקיקה, שילוב טכנולוגיות מתקדמות.
משרדי תיירות, הגנ"ס, מנהל התכנון, אנרגיה, רט"ג, רע"ת	18. תיירות מותאמת אקלים לרבות אתרי מורשת	עמידה בדרישות המינימום של תקן בנייה ירוקה 5281: הגברת המודעות לחיסכון מים במלונות בשימוש תיירים, בחינת השמירה על אתרי מורשת ואתרי עתיקות מפני מפגעי אקלים.
משרדי הממשלה, רשויות מקומיות, קק"ל, רשות הכבאות	19. שיתוף פעולה ממשלתי ועירוני בנושא היערכות לשינויי אקלים	הערכת סיכונים לפי דגמי ערים והרחבה לכלל הערים והמועצות האזוריות; תכנון עירוני לצמצום אי החום העירוני; קידום בנייה ירוקה; מעקב אחר היעדים שנקבעו במסגרת החלטה 1403 בנושא התייעלות אנרגטית; שימוש בתת הקרקע בשם לב לתוספת האנרגיה שתידרש לאוורור החללים התת קרקעיים; שדרוג תשתיות עירוניות: ניקוז והחדרת מים; היערכות למחסור מים אזורי; מרכזי מידע לתושבים; היערכות למשבר חברתי; היערכות למצבי חירום ואירועי קיצון; הגנה על קו החוף; שמירה על מגוון ביולוגי; טבע עירוני, בחינת ההתכנות של גידול מזון בעיר, קידום מחקרים משותפים.
משרד הביטחון	20. משרד הביטחון וצה"ל	עבודת מטה לבחינת ההשפעות על חימוש, בטיחות, השפעות גיאופוליטיות, לוגיסטיקה, שדות מוקשים, בינוי, בריאות, מגוון ביולוגי.

מזכירות הממשלה

	21. המשרד לביטחון פנים	בחינת השפעת שינויי האקלים על הערכת המצב הארגונית, לרבות בחינת אילו פעולות נדרשות להגברת החוסן ולהערכות להתמודדות עם אירועי מזג אוויר קיצון.	המשרד לביטחון הפנים
מטרה 2. נקיטת אמצעים להגדלת העמידות של המערכות הטבעיות			
מגוון ביולוגי ושרותי המערכת ומינים פולשים	22. שמירה על המגוון הביולוגי ותמיכה במערכות אקולוגיות עמידות	קידום תכנית פעולה למגוון ביולוגי על בסיס התכנית האסטרטגית הלאומית מ-2010; פעילות בתחום החקיקה והרגולציה; כלים כלכליים; היבטים תכנוניים; מסדרונות אקולוגיים, טיפול במינים פולשים; שמירה על מינים ספציפיים; שימור מגוון גנטי, הקמת צוות מתכלל לשמירת המגוון הביולוגי.	משרדי הגניס, משפטים, אוצר, חקלאות, מכס, בריאות, רט"ג, קק"ל
	23. ניהול אקולוגי של מקורות המים, ניקוי נחלים, מניעת זיהום	הפחתת הלחץ על מקורות המים הטבעיים ויישום זכות הטבע למים. קידום שיקום ושמירה על מערכות מים מתוקים ייחודיות כגון בריכות חורף, וכן שמירה על מפלס הכנרת מפני תנודות קיצוניות. מדיניות ניהול מים עיליים, נגר וקליטת מי שיטפונות בדרך המתחשבת בטבע: שחזור פרוזדור הנחל; שחזור חתך זרימה ומורכבות הנחל; יישום טכנולוגיות ירוקות לייצוב גדות הנחל; יישום טכנולוגיות לפיתוח בעצימות נמוכה. הפחתת זיהומי נחלים וים ושיקום נחלים מזוהמים.	משרדי הגניס, חקלאות, רשויות מקומיות, רשות המים, רט"ג, קק"ל
מטרה 3. בנייה ועדכון בסיס הידע המדעי לצורך קבלת החלטות			
ניטור	24. יצירת תכנית ניטור לאומית כוללת	בניית תכנית ניטור לאומית כמשימה שלטונית	השירות המטאורולוגי, רשות המים, משרדי הבריאות, החקלאות, האנרגיה, חקר ימים, ואגמים, הגניס, רט"ג, הלמ"ס
	25. חיזוק הידע האקלימי ובניית יכולת המחקר האקלימי הישראלי	לימוד והבנה מספקים בנושאים הבאים: משטר הגשם, משטר הטמפרטורות, אקלים העיר, הסביבה החופית; הקמת רשת תחנות ייחוס אקלימיות בשטחים פתוחים (מוגנות מפיתוח סביבתי בקרבנות); הקמת מאגר נתונים ארצי פתוח לכל והגדלת מספר המדדים; קידום מחקרים בתחום האקלים; עיבוד הנתונים האקלימיים ומודלים לחיזוי אקלימי; הבנת השפעות שינוי האקלים על מקורות מים, חיזוי הידרולוגי, חיזוי בצורות ושיטפונות. חיזוק שיתוף פעולה אזורי ובהקמת מרכז חישובים	משרד המדע והטכנולוגיה, השירות המטאורולוגי, משרד החוץ, חקלאות, משרד האנרגיה, מדענים ראשיים ונציגי משרדים שאין להם

מזכירות הממשלה

מדע"ר, רשות המים	לאומי בעל יכולת עיבוד גבוהה אשר ישמש להרצת סימולציות אקלימיות ברזולוציה גבוהה, לבחינת תסריטים שונים והשפעותיהם האפשריות, לסימולציה של הנגזרות על ענפים שונים ולסימולציה של מידת האפקטיביות של פעולות הסתגלות שונות. המשאב יעמוד לרשותם של כל גורמי האקדמיה והגורמים הממשלתיים הזקוקים לו. כולל דיווח בינלאומי ושיתוף הציבור בידע.		
משרדי המדע והטכנולוגיה, האנרגיה, הגני"ס, חקלאות, בריאות, השירות המטאורולוגי, מכוני מחקר, מרכז הידע והוועדה המייעצת, מדענים ראשיים, רשות המים	קידום מחקרים על מנת להרחיב את הידע בתחומים הבאים: אקלים; מים; כלכלה - עלות תועלת ההסתגלות; השפעת שינוי אקלים על המערכות האקולוגיות; השפעת שינוי אקלים בראיה גיאואסטרטגית; הקשר בין שינוי אקלים לבריאות הציבור; הקשר בין שינוי אקלים לבנייה ותכנון עירוני; השפעת שינוי אקלים על החקלאות והתחבורה; אמצעים להתמודדות עם תרחישי אסון קיצוניים בעקבות שינוי אקלים	26. צמצום פערי הידע ומחקרים יישומיים במגוון תחומים	מחקר, בניית מודלים
משרד המדע והטכנולוגיה, רשויות מקומיות, פנים, ביטחון, פנים, ביטחון, רוחה, בריאות, הגני"ס, אנרגיה, שוויון חברתי, בינוי, מינהל התכנון, חקלאות, רשות המים, רשות הכבאות	רשות חירום לאומית (רח"ל) יחד עם הגופים הרלוונטיים תעדכן תוכניות חירום לאומיות להתמודדות עם אירועי מזג אוויר קיצוניים כדוגמת גלי חום וקור ושיטפונות.	27. הכנה / עדכון תכניות היערכות לאומיות ומקומיות לאסונות טבע	מחקר, בניית מודלים
מטרה 4. חינוך, העלאת מודעות והנגשת ידע למקבלי החלטות ולציבור			
משרדי הגני"ס, המדע והטכנולוגיה, הבריאות, רשויות מקומיות, ארגונים סביבתיים	הקמת יחידה להנגשת מידע במינהלה להסתגלות לשינויי אקלים. הקמת מרכזי מידע עירוניים בשיתוף הרשויות המקומיות והמועצות האזוריות. לפנות למל"ג/ות"ת בבקשה לבחינת הצורך ואופן היישום של הוספת קורסי לימוד בתוכניות לימוד קיימות (רפואה, סיעוד, מקצועות בריאות רלוונטיים) וקורסי הכשרה לבעלי מקצועות רפואיים בנושא חשיבות אקלים והשפעות בריאותיות	28. הנגשת מידע ויידוע הציבור	חינוך והסברה

מזכירות הממשלה

מטרה 5. השתלבות ישראל במאמץ הגלובאלי בהתאם למחויבותה, וקידום שת"פ אזוריים ובין-לאומיים			
ניצול תועלות ומציאת שותפויות בין-לאומיות	29. היבטים מדיניים-דיפלומטיים וממשק בין-לאומי	חבירה למערכים אזוריים, שותפות לתהליכי רגולציה גלובלית, מיתוג ישראלי חיובי, דיבידנדים ישראליים, הגברת השתלבות ישראלית בזירת הפיתוח וכל זאת בתחומי הקיימות ושינויי האקלים	משרדי המדע והטכנולוגיה, רה"מ, החוץ, הגני"ס, אנרגיה, חקלאות, הכלכלה והתעשייה ורשות המים
		הצגת הממד הדיפלומטי מדיני ע"י משרד החוץ בתהליכי קבלת החלטות. הקמת מרכז בינ"ל לתחום ההיערכות לשינוי אקלים וטכנולוגיות ישראליות במודל סינדקו.	
30. תמיכה ושיווק טכנולוגיות ישראליות להסתגלות לשינויי אקלים בארץ ובעולם	שיווק חברות ישראליות המתמחות בטכנולוגיות ואמצעים להיערכות והסתגלות לשינויי אקלים. הקצאת משאבים לפיתוח מדע יישומי-טכנולוגי שישמש כתשתית מדעית לפיתוח טכנולוגיות.	משרדי רה"מ, הכלכלה והתעשייה, החוץ, הגני"ס, אנרגיה, המדע והטכנולוגיה	

7. המשרדים יפעלו לקדם העקרונות כפי שנקבעו בסעיף 6 על-ידי צוותי העבודה.

8. יובהר כי ועדת המעקב והבקרה, אשר הוקמה מתוקף החלטה 1403 ומטרתה מעקב אחר יישום ההחלטה והצעדים הנוספים שיבוצעו לשם עמידה ביעדים שהתקבלו בהחלטת הממשלה מס' 542 מיום 20.9.2015 היא אשר תשמש גם ועדת המעקב אחר יישום הצעדים לקידום בנייה ירוקה והתייעלות אנרגטית הנכללים בהחלטה זו.